

Uddannelsespolitiske anbefalinger fra Landbrug & Fødevarer

Indledning

Landbrugs- og fødevarerhvervet er en central aktør i de udfordringer og forpligtelser, som Danmark har i forhold til blandt andet FN's verdensmål, klimaudfordringen og Biodiversitetskonventionen. En veluddannet arbejdsstyrke er forudsætningen for, at erhvervslivet kan bidrage til at løse udfordringerne. Landbrug & Fødevarers uddannelsespolitik tager udgangspunkt i erhvervets og samfundets behov for en kvalificeret arbejdsstyrke.

Uddannelsessystemet skal ikke alene levere kvalificeret arbejdskraft, men i ligeså høj grad understøtte den almene dannelse af elever, studerende og lærlinge således, at den enkelte tilegner sig personlige og faglige kvalifikationer til at kunne indgå som en aktiv samfundsborger og god medarbejder.

Uddannelsessystemet skal sikre, at elever, studerende og lærlinge har den nødvendige faglige viden og kompetencer til at kunne indtræde på arbejdsmarkedet og være et aktiv for virksomhederne. Det er også af afgørende betydning, at vi uddanner dygtige og saglige medarbejdere til den offentlige administration, der kan understøtte virksomhederne både lokalt og nationalt.

Det er afgørende, at viden fra forskningen overføres til erhvervslivet gennem uddannelse. Det styrker kvaliteten, når indholdet i

undervisningen er evidensbaseret og er baseret på nyeste viden. Kun på den måde kan den danske fødevarerbranche vækste, bidrage med arbejdspladser og bidrage til at opnå verdensmålene, løse klimaudfordringen og bevare samt udvikle vores biodiversitet.

På tværs af uddannelsesniveauer er der særligt 4 temaer, som er afgørende for erhvervet:

- Styrket faglighed
- Flere åbne uddannelsesveje
- Uddannelser i hele Danmark
- Et stærkt samarbejde med erhvervslivet

Grundlæggende ser vi behov for et uddannelsessystem, som i højere grad retter sig mod ungdommens livsverden. Det kræver uddannelser i hele Danmark, hvor unge ikke møder lukkede døre, men i stedet fleksibilitet til omvalg. Ligeledes kræver det undervisning i verdensklasse med høj faglighed og et stærkere samarbejde med erhvervet, som kan gøre undervisningen virkelighedsnær.

Vi vil på de kommende sider udfolde vores ambitioner og prioriteter for de forskellige dele af uddannelsessystemet, som danner grundlag for L&F's arbejde med uddannelse i relation til politikere, institutioner og erhvervet selv.

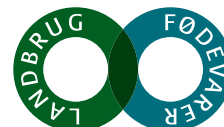
God læselyst. Martin Merrild, tidligere formand Landbrug & Fødevarer

Tværgående temaer

Styrket faglighed

Det er afgørende for fødevarerklngen, at både undervisning og undervisningsmaterialer er af høj kvalitet. Det skaber et godt fundament for at elever, studerende og lærlinge opnår en omfattende viden om deres faglige emner, men også udvikling af deres kompetencer til at arbejde undersøgende og problemorienteret. Derved sikrer vi en sammenhæng mellem et højt vidensniveau og kundskaber, som skal gøre deres viden anvendelsesorienteret.

Flere åbne uddannelsesveje

Uddannelsessystemet er præget af mange muligheder for at videreudanne sig og skifte spor på tværs af uddannelserne. Men der er stadig mange blindgyder og lukkede døre. Det medfører for mange om- og fravalg, som kunne været undgået. Der er brug for en højere grad af horisontal og vertikal fleksibilitet. Horisontal fleksibilitet, hvor unge ikke tvinges ud i frafald, men i stedet omvalg, og vertikal fleksibilitet, hvor der er endnu en mulighed for videreuddannelse særligt for erhvervsuddannelser samt korte- og mellemlange videregående uddannelser.

Uddannelser i hele Danmark

Fødevarerkløngen er en af de største arbejdsgivere i yder- og landkommuner. Vi er derfor en afgørende faktor for at skabe levedygtigheder i hele Danmark. Det kræver dog, at der fortsat er uddannelsesmuligheder i hele Danmark, hvor der særligt er fokus på erhvervsuddannelserne, korte- og mellemlange videregående uddannelser. Tilgængelige uddannelser i hele Danmark skal ikke medføre lavere faglighed, men kræver i stedet investeringer og prioriteringer. Derved sikrer vi, at vi fortsat har en kvalificeret arbejdsstyrke i hele Danmark til gavn for et Danmark i balance.

Et stærkt samarbejde med erhvervslivet

Fødevarerkløngen har banet vejen for en stor del af Danmarks velstand. Vi er samtidig den største forvalter af natur og land. Det kræver et tæt samspil med resten af samfundet. Vi har derfor brug for at være i tæt dialog med uddannelsessystemet for at løse de udfordringer, vi som samfund står overfor.

L&F er allerede tæt engageret i vores uddannelsessystem gennem Skoletjenesten, hvor vi udarbejder undervisningsmaterialer til folkeskolen og tilbyder besøg på bedrifter. Men vi skal også udfordre os selv og vores medlemmer på, om vi understøtter uddannelsessystemet tilstrækkeligt. Tilbyder vi nok praktikpladser på vores bedrifter? Har vi relevante studiejobs til vores videregående uddannelser? Kan vi styrke samarbejdet med undervisere i folkeskolen, erhvervsuddannelser, gymnasier og universiteter?

Det er afgørende for ønsket om høj faglighed, at undervisere får adgang til viden, indsigt og cases fra hverdagen i erhvervet. Erhvervet skal også selv have åbne arme, hvis åbne uddannelsesveje skal blive en succes. De unge skal have troen på, at hvis de foretager et omvalg undervejs i deres uddannelse, så har vi stadig tiltro til deres faglighed og evner. Og sidst men ikke mindst skal erhvervet fortsat være en stor arbejdsgiver i hele Danmark, når vi kræver uddannelser i hele Danmark.

Uddannelsesinstitutionerne

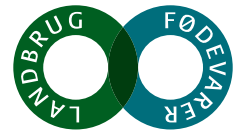
Grundskolen

Grundskolen er fundamentet for elevernes videre uddannelse, og derfor er det centralt, at de tilegner sig en grundviden, der danner fundamentet for videre uddannelse. Det er ligeledes centralt, at eleverne bliver fortrolige med problemløsning, studieteknik og samarbejde. For fødevarerkløngen er det vigtigt, at STEM-fagene prioriteres højt, da de er fundamentet for et vidensbaseret erhverv, som skal levere fødevarer af høj kvalitet.

Grundskolen skal ligeledes understøtte elevernes dannelse til aktive samfundsborgere, der tager ansvar for samfundets udvikling og deres bidrag hertil.

Derfor vil Landbrug & Fødevarer arbejde for:

- stærkere grundfaglighed. Alle elever skal være stærkere i fag såsom dansk, matematik og naturfaglige fag. De skal løftes igennem flere fagtimer i disse fag og flere midler til efteruddannelse af lærerne.
- at madkundskabs selvstændighed som fag styrkes igennem mere maddannelse og økonomisk opprioritering. Maddannelse skal give eleverne fundamentet for gode spisevaner, forståelse for værdien i gode råvarer samt måltidets kulturelle og sociale betydning.

- at tilskuddet til privatskoler i landdistrikterne hæves til 80 pct. for at sikre skoletilbud i hele Danmark. Derved sikres mulighed for at bevare små lokale skoler i hele Danmark.

- et åbent og tilgængeligt erhverv til Åben skole (*Den åbne skole er et koncept, hvor skolen inddrager sin omverden såsom lokalsamfundet, erhvervslivet, idrætsforeningerne eller virksomheder*). De eksisterende tilbud om undervisningsmateriale og bedrifts-, virksomheds- eller erhvervsskolebesøg skal udbredes, når grundskolens klasser fremover skal i tættere kontakt med erhvervsskoler og arbejdsmarkedet.

Ungdoms- og erhvervsuddannelser

Ungdomsuddannelserne skal forberede eleverne til videre studium, mens erhvervsuddannelserne også skal forberede lærlinge til arbejdslivet. L&F ser med bekymring på de lave optag på erhvervsuddannelserne, som fødevareklyngen oplever stor mangel på. Vi er ligeledes bekymret for det faglige niveau, hvor der er forskel på det niveau, unge får med fra grundskolen, og det niveau der forventes på ungdomsuddannelserne.

Det er centralt for erhvervsuddannelserne, at de ikke fører til lukkede døre, men at eleverne både har evnerne til og mulighederne for at kunne læse videre livet igennem. Derfor skal barrierer i erhvervsuddannelserne nedbrydes, og uddannelsernes image skal forbedres. For de gymnasiale uddannelser skal de i højere grad samarbejde med erhvervet, så deres studieforberedelse bliver mere virkelighedsnær og praksisorienteret, fremfor kun alment dannende.

Derfor vil Landbrug & Fødevarer arbejde for:

- at der sker en bedre fordeling af elever mellem erhvervsuddannelser og gymnasier, hvor flere unge vælger en erhvervsuddannelse.
- at EUX-uddannelserne opprioriteres ved at eleverne fremover kan få højere refusion igennem Arbejdsgivernes Uddannelsesbidrag. Derved gives der større økonomisk incitament for arbejdsgivere til at tage EUXelever.
- at styrke samarbejdet mellem ungdomsuddannelser og virksomheder fx via traineeforløb, emneuger, mentorforløb, forsker for en dag mv.

Landbrugsuddannelsen

Landbrugsskolerne er grundlæggende en succes i vores uddannelsessystem, hvor systemet giver plads til forskellighed og unikke tilbud. Derfor er det en prioritet for L&F, at landbrugsuddannelsen forsat udbydes på institutioner målrettet landbruget, som har det nødvendige materiel, afgrøder og husdyr.

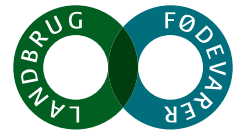
Landbrugsuddannelsen er i disse år udfordret af lav søgning. For L&F er det en prioritet at øge antallet af elever, som gennemfører en landbrugsuddannelse, fremfor en dimensionering af udbuddet.

Landbrugets lederuddannelse er et fyrtårn, som har stor betydning for erhvervets succes. Uddannelsen skal derfor bevares og udvikles til den virkelighed, som dansk landbrug står overfor.

Den konstante udvikling, som vores erhverv er inde i, kræver høj faglighed. Her har dansk landbrug og følgeerhverv et unikt videnfundament, som er grundlaget for noget af verdens mest effektive landbrug. Den viden skal i højere grad bringes ind på skolerne.

Derfor vil Landbrug & Fødevarer arbejde for:

- at 4,5 pct. flere unge bliver udlært som landmænd i 2030 svarende til over 1000 årligt, og at landbrugsuddannelse er tilgængeligt geografisk bredt i Danmark.
- at landbrugets lederuddannelse udbydes på fleksible vilkår, koordineret på tværs af alle skoler, og at der sker et tættere samarbejde med jordbrugsteknologuddannelsen.

- at afskaffe de negative særregler vedr. taxametre, som landbrugsuddannelsen er udsat for sammenlignet med andre erhvervsuddannelser

De korte og mellemlange videregående uddannelser

En vigtig forudsætning for at opnå, at uddannelsessystemet sikrer en kvalificeret arbejdsstyrke, er, at de studerende har mulighed for at ændre retning undervejs, og at de hele tiden har mulighed for at tilegne sig nye kompetencer. Derfor må strukturerne i uddannelseshierarkiet ikke stå i vejen for, at det er muligt at videreuddanne sig fra f.eks. professionsbachelor til kandidat, hvor der i dag ikke eksisterer retskrav.

Decentrale mellemlange uddannelser skal skabe et Danmark i balance og sikre, at der er et velfungerende lokalsamfund de steder, hvor vores virksomheder er lokaliseret. Dog er det L&F's holdning, at det først og fremmest er vigtigst at have uddannelser af høj kvalitet. Derfor må det decentrale ikke kompromittere kvaliteten. Campusmodellen er et eksempel på, at det kan lykkedes at have attraktive decentrale uddannelser af høj kvalitet. De fødevarerrelaterede mellemlange uddannelser, som har en lav beskæftigelsesfrekvens, vil kunne styrkes gennem en stærkere involvering af det private erhvervsliv som f.eks. studiejobs og erhvervspraktikker.

Derfor vil Landbrug & Fødevarer arbejde for:

- en dimensionering af uddannelserne, som er mere fleksible i forhold til arbejdsmarkedets behov og den aktuelle og forventede ledighed.
- at det skal være lettere at opnå merit og videreuddanne sig mellem erhvervsakademier, professionshøjskoler og universiteter.
- at styrke trivselen for unge ved at udbrede decentrale campuslignende korte- og mellemlange uddannelseslokaliteter, der er placeret i forhold til det lokale erhvervsliv.

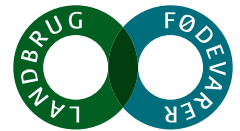
De lange videregående uddannelser

Fødevarerkløngen oplever et voksende behov for at ansætte personer med en lang videregående uddannelse. Virksomhederne bliver større og kompleksiteten i det globale fødevarerensystem gør, at behovet for specialister og generalister stiger - også kandidater med internationalt udsyn og kompetencer. De vigtigste generelle kompetencer, som fødevarerkløngens virksomheder efterspørger fra de universitetsuddannede, er evne til at arbejde analytisk, at være omstillingsparat og have stor digital forståelse. Det skal ses i kombination med en høj faglighed på de enkelte uddannelser.

En af universiteternes vigtigste opgaver er at undervise studerende og uddanne dygtige kandidater, som har de kompetencer, erhvervslivet efterspørger. Derfor skal der fokuseres på kvaliteten af undervisningen, som naturligvis skal være forskningsbaseret. Undervisning bør meriteres højere, end det gør i dag, så incitamentet til at levere god undervisning øges. I dag vurderes universitetsunderviserne navnlig på antallet af publikationer og citater og ikke så meget på konkrete undervisningsaktiviteter. Danmark er et lille land, og det er i erhvervslivets interesse, at universiteterne i højere grad samarbejder og koordinerer uddannelsesstilbud, så den høje faglighed kan fastholdes og øges, og der ikke bruges unødige ressourcer på at konkurrere om de samme studerende.

Internationale erfaringer er vigtige for fødevarerkløngen, der er en del af et globalt marked. Derfor er det vigtigt, at Danmark er i stand til at fastholde udenlandske studerende efter endt uddannelse i Danmark, og at danske studerende har mulighed for at tilegne sig international erfaring i løbet af uddannelsen enten via udveksling eller praktik.

Det er altafgørende for dansk erhvervsliv, at arbejdsstyrken har de rette kompetencer og kvalifikationer. Derfor er det vigtigt med fleksible uddannelser, der sikrer, at ingen studerende ender i en blindgyde, men har mulighed for at skifte retning i løbet af studiet eller efter, og mulighed for at lave kombinationsuddannelser.

Erhvervskandidatordningen giver mulighed for at skabe en bedre kobling mellem uddannelsessystemet og arbejdsmarkedets behov og bør udbredes til flere uddannelser. Danmark kommer i 2025 til at mangle 10.000 kandidater med en STEM uddannelse inkl. det jordbrugs- og fødevarervidenskabelige område, hvis ikke optaget eller rekrutteringen af udenlandsk arbejdskraft øges. Der bør derfor gøres en ekstraordinær indsats for at fremskaffe flere kandidater.

Derfor vil Landbrug & Fødevarer arbejde for:

- øget meritgivning for undervisning.
- at aftagerpanelerne styrkes, så de kan fungere som bindeled mellem universitet og erhvervsliv i udviklingen af uddannelser, der afspejler arbejdsmarkedets behov.
- bedre koordinering mellem de store fødevareruniversiteter, (AU, KU og DTU), så der ikke unødigt udbydes konkurrerende og overlappende uddannelser på fødevarerområdet. - bedre mulighed for merit mellem beslægtede uddannelser.
- at universiteterne fastholdes i de store byer, så der sikres en høj faglighed og et bredt studiemiljø.
- en udbygning af erhvervskandidatordningen til de relevante uddannelser i fødevarerklyngen.
- at uddannelser, som kræver laboratorie- og klinikfaciliteter, som fx veterinæruddannelsen, sikres en højere taxametertakst, så faciliteterne kan opretholdes og fornys.
- fastholdelse af de udenlandske studerende efter endt uddannelse.
- mere international erfaring til de danske studerende, ved at gøre det nemmere at tage et semester i udlandet. Universiteterne skal arbejde for flere udvekslingsaftaler og hjælpe de studerende til at finde relevante universiteter og fag i udlandet.

Efter- og videreuddannelse

Efter- og videreuddannelse er et vigtigt element i ambitionen om, at arbejdsstyrken til enhver tid har de rette kompetencer, og at det altid er muligt at tilegne sig nye kompetencer, som er efterspurgt af erhvervslivet. Efter- og videreuddannelsessystemet er i dag meget komplekst. Det er svært for både den enkelte og for virksomheder at navigere i efter- og videreuddannelsestilbud.

Der findes mange efteruddannelsesformer, som ikke er struktureret efter en fælles forståelse eller regulering, og private kursusudbydere står indenfor mange områder stærkere og stærkere. Derved er det ofte svært for virksomheder og den enkelte at vurdere værdien og udbyttet af den enkelte efteruddannelse, samt at sammenligne tilbud.

For fødevarerklyngens virksomheder betyder dette, at mange ikke benytter sig af efteruddannelse til deres medarbejdere, og heller ikke opfordrer og belønner medarbejdere for at tage efteruddannelse. Der mangler altså ofte incitament for den enkelte til at opsøge efteruddannelse.

Landbrug & Fødevarer vil arbejde for:

- at der skabes overblik over udbuddet af efteruddannelse, og at det gøres muligt at sammenligne kurser ift. kvalitet og værdi.
- at erhvervets virksomheder i højere grad gør brug af jobrotationsordningen, når det er hensigtsmæssigt.
- at private udbydere i højere grad koordinerer med offentlige udbydere.